

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG TỰ ĐÁNH GIÁ TRONG KIỂM ĐỊNH CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ

Trần Thị Hồng Loan
Trường Đại học Trà Vinh
Email: hongloan0000@gmail.com

Tóm tắt: Trên cơ sở kế thừa các lý luận chuyên môn và từ kết quả nghiên cứu của tác giả, bài viết trình bày một số vấn đề lý luận về Quản lý hoạt động tự đánh giá trong kiểm định chất lượng giáo dục ở các trường trung học cơ sở.

Từ khóa: Quản lý, Tự đánh giá, Kiểm định chất lượng giáo dục, Trường trung học cơ sở

SOME THEORETICAL ISSUES ON MANAGEMENT OF SELF-ASSESSMENT ACTIVITIES IN EDUCATION QUALITY ASSESSMENT IN SECONDARY SCHOOLS

Tran Thi Hong Loan
Tra Vinh University
Email: hongloan0000@gmail.com

Abstract: Based on inheriting professional theories and from the author's research results, the article presents some theoretical issues on Management of self-assessment activities in education quality assessment in secondary schools.

Keywords: Management, Self-assessment, Education quality assessment, Secondary schools

Nhận bài: 12/05/2025

Phản biện: 12/06/2025

Duyệt đăng: 16/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 đã đề ra định hướng chiến lược đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục phổ thông với mục tiêu phát triển toàn diện học sinh về trí tuệ, thể chất, phẩm chất, năng lực công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp từ sớm. Song song đó là yêu cầu nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, tăng cường dạy ngoại ngữ, tin học, kỹ năng thực hành, tư duy sáng tạo và khả năng vận dụng kiến thức thực tiễn, góp phần xây dựng xã hội học tập. Luật Giáo dục 2019 cụ thể hóa định hướng này, xác định mục tiêu giáo dục phổ thông là phát triển toàn diện người học, phát huy năng lực cá nhân, sáng tạo, trách nhiệm xã hội và chuẩn bị nền tảng để học tiếp hoặc tham gia lao động, góp phần xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Nhằm thực hiện hiệu quả các mục tiêu đó, ngày 10/12/2024, Bộ GD&ĐT ban hành Thông tư 22/2024/TT-BGDĐT sửa đổi, bổ sung một số quy định liên quan đến kiểm định chất lượng giáo dục và công nhận chuẩn quốc gia đối với các cơ sở giáo dục mầm non, tiểu học, trung học. Thông tư này được đánh giá là kịp thời, phù hợp với thực tiễn và giúp tháo gỡ khó khăn trong quá trình triển khai, đặc biệt trong bối cảnh các địa phương đang tích cực thực hiện mô hình trường phổ thông liên cấp.

Đối với bậc trung học, Thông tư 18/2018/TT-BGDĐT quy định rõ vai trò của hoạt động tự đánh giá như một công cụ thể hiện tính tự chủ và trách nhiệm giải trình của nhà trường. Tự đánh giá cho phép các trường phân tích thực trạng chất lượng giáo dục, điều chỉnh nguồn lực và nâng cao hiệu quả quản lý. Để hoạt động này đạt hiệu quả, vai trò quản lý – bao gồm lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo, kiểm tra – giữ vị trí then chốt nhằm đảm bảo tính khách quan, khoa học và chất lượng cao trong kiểm định giáo dục.

Bài viết trình bày những luận điểm lý luận xoay quanh hoạt động quản lý tự đánh giá trong kiểm định chất lượng tại các trường trung học cơ sở.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Lý luận chung về hoạt động tự đánh giá trong kiểm định chất lượng giáo dục trường trung học cơ sở

2.1.1. Kiểm định chất lượng giáo dục

Theo Khoản 1, Điều 2 Thông tư số 18/2018/TT-BGDĐT ngày 22/8/2018 của Bộ GD&ĐT thì chất lượng giáo dục được hiểu là mức độ đáp ứng các mục tiêu của trường trung học, đảm bảo yêu cầu về mục tiêu giáo dục được quy định trong Luật giáo dục, đồng thời phù hợp với sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương và cả nước.

Từ đó, tác giả cho rằng KĐCLGD là một quá trình đánh giá toàn diện - bao gồm cả hoạt động tự đánh giá (TĐG) và đánh giá ngoài - nhằm xác

định mức độ đáp ứng các tiêu chuẩn chất lượng của đơn vị. Kết quả của quá trình này là căn cứ để cơ quan quản lý nhà nước xem xét, công nhận CSGD đạt chuẩn chất lượng. Nói cách khác, KĐCLGD chính là công cụ quản lý nhằm nâng cao chất lượng, với các mục tiêu cụ thể như: đánh giá thực trạng chất lượng và hiệu quả hoạt động của nhà trường; xác định các điểm mạnh và hạn chế so với các tiêu chí đã được quy định; từ đó đề xuất các kế hoạch phát huy ưu điểm và khắc phục tồn tại, hướng tới cải thiện chất lượng toàn diện.

2.1.2. Tự đánh giá trong kiểm định chất lượng giáo dục

Trong khuôn khổ KĐCLGD, hoạt động đánh giá được triển khai qua hai hình thức chủ yếu: TĐG và đánh giá ngoài. Trong đó, theo quy định tại Khoản 1, Điều 2 Thông tư số 18/2018/TT-BGDĐT ngày 22/08/2018, TĐG là quá trình mà các trường trung học tiến hành tự xem xét, phân tích và đánh giá một cách toàn diện về thực trạng chất lượng giáo dục, điều kiện cơ sở vật chất cùng các yếu tố liên quan, căn cứ theo hệ thống tiêu chuẩn do Bộ GD&ĐT ban hành. Mục tiêu của hoạt động này là nhằm điều chỉnh và tối ưu hóa việc sử dụng các nguồn lực cũng như cải tiến các hoạt động, hướng tới việc đáp ứng đầy đủ các tiêu chí đánh giá. TĐG được xem là bước khởi đầu quan trọng trong quy trình kiểm định, giúp nhà trường tự xác định được những điểm mạnh, điểm hạn chế và những tồn tại cần khắc phục để nâng cao chất lượng một cách bền vững.

Như vậy, TĐG trong kiểm định giáo dục được xem là một hình thức kiểm soát chất lượng nội bộ, đồng thời đóng vai trò là bước chuẩn bị quan trọng và không thể thiếu trước khi triển khai hoạt động đánh giá ngoài.

2.1.3. Nội dung tự đánh giá trường trung học cơ sở

Việc TĐG trong quy trình KĐCLGD đối với các trường THCS được thực hiện theo quy định tại Thông tư số 18/2018/TT-BGDĐT, ban hành ngày 22 tháng 8 năm 2018. Thông tư này đưa ra hướng dẫn cụ thể về KĐCLGD và công nhận đạt chuẩn quốc gia cho các CSGD phổ thông, bao gồm trường THCS, THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học. Quy trình đánh giá được triển khai trên hệ thống các tiêu chuẩn và tiêu chí rõ ràng. Mỗi tiêu chuẩn phản ánh một lĩnh vực hoạt động chủ yếu của nhà trường, nhằm đảm bảo chất lượng toàn diện trong công tác giáo dục. Bên trong mỗi tiêu chuẩn là các tiêu chí cụ thể, thể hiện những yêu cầu mà nhà trường cần đáp ứng. Các tiêu chí

này được cụ thể hóa bằng các chỉ báo, qua đó xác định mức độ đáp ứng của nhà trường đối với từng nội dung đánh giá. Việc đánh giá được tiến hành theo bốn mức độ, từ mức 1 đến mức 4, với yêu cầu ngày càng cao. Mỗi mức độ kế thừa các nội dung của mức trước và mở rộng thêm các tiêu chí nâng cao hơn, phản ánh sự phát triển liên tục và toàn diện của nhà trường.

Căn cứ Thông tư số 18/2018/TT-BGDĐT, bộ tiêu chuẩn đánh giá CLGD đối với trường trung học cơ sở (THCS) được cấu trúc thành 5 tiêu chuẩn với tổng cộng 28 tiêu chí và 84 chỉ báo, cụ thể như sau: Tiêu chuẩn 1: Công tác tổ chức và quản lý nhà trường - gồm 10 tiêu chí và 30 chỉ báo. Tiêu chuẩn 2: Đội ngũ CBQL, GV, NV và học sinh - gồm 4 tiêu chí và 12 chỉ báo. Tiêu chuẩn 3: CSVC và thiết bị dạy học - gồm 6 tiêu chí và 18 chỉ báo. Tiêu chuẩn 4: Mối quan hệ giữa nhà trường, gia đình và xã hội - gồm 2 tiêu chí và 6 chỉ báo. Tiêu chuẩn 5: Các hoạt động giáo dục và kết quả đạt được - gồm 6 tiêu chí và 18 chỉ báo. Cấu trúc này nhằm đảm bảo đánh giá toàn diện mọi mặt của nhà trường, từ quản trị, nhân lực, CSVC, quan hệ xã hội đến chất lượng thực tế.

2.1.4. Quy trình tự đánh giá trường trung học cơ sở

Trong quá trình nâng cao CLGD, việc TĐG trường THCS đóng vai trò quan trọng giúp các nhà trường xác định ưu điểm, hạn chế và đề ra phương hướng cải tiến. Quy trình TĐG trường THCS chính là công cụ giúp các trường tự lập kế hoạch và thực hiện các hoạt động đánh giá một cách hệ thống, khách quan.

Theo thông tư số: 42/2012/TT-BGDĐT Quy trình TĐG của CS GD gồm các bước sau: “Thành lập hội đồng TĐG; XDKH tự đánh giá; Thu thập, xử lý và phân tích các minh chứng; Đánh giá mức độ đạt được theo từng tiêu chí; Viết báo cáo TĐG; Công bố báo cáo TĐG”.

Tuy nhiên quy trình TĐG trường THCS gồm 7 bước được quy định tại Điều 23, Thông tư số 18/2018/TT-BGDĐT. Cụ thể như sau “Bước 1: Thành lập hội đồng TĐG, bước 2: Lập kế hoạch TĐG, bước 3: Thu thập, xử lý và phân tích minh chứng, Bước 4: Đánh giá các mức đạt được theo từng tiêu chí, Bước 5: Viết báo cáo TĐG, Bước 6: Công bố báo cáo TĐG, Bước 7: Triển khai các hoạt động sau khi hoàn thành báo cáo”.

Từ những quy định trên tác giả cho rằng các bước xây dựng quy trình TĐG trường THCS cần tuân thủ theo trình tự các bước như: Bước 1: Thành lập hội đồng TĐG; Bước 2: Lập kế hoạch TĐG;

Bước 3: Thu thập, xử lý và phân tích các minh chứng; Bước 4: Đánh giá các mức đạt được theo từng tiêu chí; Bước 5: Viết báo cáo TĐG; Bước 6: Công bố báo cáo TĐG; Bước 7: Triển khai các hoạt động sau khi hoàn thành báo cáo TĐG.

2.1.5. Lý luận về quản lý hoạt động tự đánh giá trong kiểm định chất lượng giáo dục ở các trường trung học cơ sở

Quản lý hoạt động TĐG trong kiểm định CLGD ở bậc THCS là quá trình mà hiệu trưởng nhà trường thực hiện các chức năng quản lý như lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra – đánh giá. Quá trình này dựa trên hệ thống tiêu chuẩn và tiêu chí KĐCLGD để phân tích toàn diện các hoạt động của nhà trường, làm rõ những điểm mạnh, điểm yếu trong thực trạng chất lượng giáo dục, đồng thời công khai kết quả hoạt động và năng lực của nhà trường với cộng đồng.

Xây dựng kế hoạch tự đánh giá trong kiểm định chất lượng giáo dục trường trung học cơ sở

Trong quá trình đảm bảo và nâng cao CSGD, việc XDKH tự đánh giá là bước quan trọng giúp các trường THCS xác định rõ mục tiêu, phạm vi và phương pháp thực hiện KĐCLGD một cách tự chủ và có hệ thống. Kế hoạch này đóng vai trò nền tảng để các nhà trường tổ chức đánh giá hiệu quả, từ đó đề ra các giải pháp cải tiến phù hợp, góp phần nâng cao tiêu chuẩn giáo dục và chất lượng toàn diện của nhà trường.

Theo thông tư 42/2012/TT-BGDĐT thì hội đồng đánh giá có nhiệm vụ “XDKH TĐG; thu thập, xử lý và phân tích các minh chứng; viết báo cáo TĐG; bổ sung, hoàn thiện báo cáo TĐG khi cơ quan quản lý trực tiếp CSGD yêu cầu; công bố báo cáo TĐG; lưu trữ CS dữ liệu về TĐG của CSGD”

Từ đó, cho thấy rằng việc thực hiện kế hoạch TĐG là một nhiệm vụ cực kỳ quan trọng vì vậy phải xây dựng và tính toán thực kỹ các khâu, từ đó tác giả cho rằng cần nghiên cứu các điều kiện liên quan (thực trạng, văn bản quy định...) thêm vào đó cần xác định mục đích, yêu cầu và phạm vi TĐG hơn nữa cần thành lập, phân công cụ thể nhiệm vụ các thành viên trong Hội đồng, bên cạnh đó dự kiến nguồn lực và thời điểm huy động cho TĐG, không những thế cần lựa chọn công cụ và kỹ thuật đánh giá, đồng thời dự kiến các thông tin, minh chứng cần thu thập cho từng tiêu chí, cuối cùng lập thời gian biểu và kế hoạch triển khai, chỉ đạo, điều hành tổ chức TĐG.

Tổ chức hoạt động tự đánh giá trong kiểm định chất lượng giáo dục trường trung học cơ sở

Việc tổ chức hoạt động TĐG đóng vai trò then chốt trong quá trình KĐCLGD tại các trường THCS. Điều này giúp nhà trường tự rà soát, đánh giá chính xác thực trạng năng lực và hiệu quả hoạt động giáo dục, từ đó xác định các điểm mạnh, tồn tại cần khắc phục. Tổ chức hợp lý công tác TĐG không những nâng cao tính khách quan, minh bạch mà còn thúc đẩy sự phát triển bền vững của nhà trường trong công cuộc nâng cao chất lượng giáo dục.

Theo công văn số 5932/BGDĐT-QLCLT của Bộ GD&ĐT tạo quy trình TĐG bao gồm: “Thành lập hội đồng TĐG, lập kế hoạch TĐG, thu thập, xử lý và phân tích các minh chứng, đánh giá các mức đạt theo từng tiêu chí, viết báo cáo tự đánh giá, Công bố báo cáo TĐG, triển khai các hoạt động sau khi hoàn thành báo cáo TĐG” vì vậy căn cứ vào các khâu trên mà các CSGD cần tổ chức thực hiện cho đúng trình tự.

Từ đó, theo tác giả đề khâu tổ chức thực hiện TĐG một cách tối ưu nhất thì phải thực hiện các bước sau: Xây dựng cơ chế, phân công nhiệm vụ và hướng dẫn nội dung, cách thức tổ chức thực hiện TĐG; Tổ chức công tác thông tin, tuyên truyền nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các tổ chức, lực lượng; Tổ chức bồi dưỡng chuyên môn về TĐG; Xây dựng cơ chế, tổ chức phối hợp các tổ chức, các lực lượng, Thu thập, xử lý và phân tích các minh chứng phục vụ đánh giá các tiêu chuẩn, tiêu chí, Tổ chức đánh giá các mức đạt được theo từng tiêu chí, Viết báo cáo TĐG, Tổ chức công bố báo cáo TĐG công khai sau khi đã hoàn thiện trong phạm vi nhà trường, Tổ chức triển khai các cách thực hiện cải tiến sau TĐG.

Chỉ đạo hoạt động tự đánh giá trong kiểm định chất lượng giáo dục trường trung học cơ sở

Chỉ đạo hoạt động TĐG là yếu tố quyết định đến sự thành công trong quá trình KĐCLGD của các trường THCS. Thông tư số 17/2018/TT-BGDĐT quy định rõ vai trò của việc hướng dẫn, hỗ trợ và kiểm tra việc thực hiện TĐG nhằm đảm bảo tính khách quan, chính xác và hiệu quả của quá trình này. Việc CD một cách rõ ràng và chặt chẽ giúp các trường xây dựng nội dung phù hợp, phát huy tối đa năng lực TĐG, góp phần nâng cao chất lượng toàn diện.

Theo thông tư 17/2018/TT-BGDĐT của Bộ GD&ĐT thì là người Hiệu trưởng ra quyết định thành lập hội đồng TĐG và là chủ tịch hội đồng đánh giá vì thế trách nhiệm của hiệu trưởng là yêu cầu các thành viên trong hội đồng đánh giá triển khai đúng các nội dung trong hoạt động đã đề ra một cách tốt nhất.

Như vậy, công tác chỉ đạo không phải chỉ diễn ra sau khi đã có kế hoạch tổ chức, mà là một quá trình diễn ra đồng thời, gắn bó chặt chẽ với từng bước triển khai. Vì vậy khâu chỉ đạo cần tuân thủ các bước sau: chỉ đạo xây dựng cơ chế, phân công nhiệm vụ và hướng dẫn nội dung, cách thức tổ chức thực hiện TĐG; tổ chức công tác thông tin, tuyên truyền nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các tổ chức, lực lượng; tổ chức bồi dưỡng chuyên môn về TĐG; thu thập minh chứng, phân tích và xử lý minh chứng; viết báo cáo; giải quyết các vấn đề phát sinh khác trong quá trình TĐG.

Kiểm tra, đánh giá hoạt động tự đánh giá trong kiểm định chất lượng giáo dục trường trung học cơ sở

Hoạt động TĐG là bước quan trọng trong quá trình KĐCL của trường THCS. Để đảm bảo tính khách quan, chính xác và hiệu quả của quá trình này, việc kiểm tra, đánh giá hoạt động TĐG đóng vai trò then chốt, giúp xác định mức độ phù hợp và hiệu quả của các tiêu chí đã thực hiện. Xây dựng một quy trình kiểm tra, đánh giá bài bản không chỉ nâng cao độ tin cậy của kết quả mà còn thúc đẩy các nhà trường xây dựng lộ trình cải tiến phù hợp, hướng tới nâng cao chất lượng toàn diện.

Có thể nói, công tác kiểm tra tự đánh giá phải đáp ứng những yêu cầu sau: Xây dựng quy trình, hình thức, phương pháp kiểm tra đánh giá; Quy

định tiêu chí kiểm tra đánh giá hoạt động TĐG; Phối hợp các lực lượng có liên quan trong kiểm tra, đánh giá HĐ TĐG; Phát hiện những lệch lạc, sai sót trong quá trình thực hiện kế hoạch quản lý và đề xuất các điều chỉnh cho sát thực tế; Sơ kết, tổng kết, đánh giá rút kinh nghiệm về hoạt động TĐG; Cải tiến sau kết quả TĐG.

III. KẾT LUẬN

Hoạt động tự đánh giá đóng vai trò then chốt trong công tác kiểm định chất lượng giáo dục ở các trường trung học cơ sở, góp phần nâng cao chất lượng toàn diện của nhà trường và đáp ứng các yêu cầu đổi mới của ngành giáo dục. Để hoạt động này đạt hiệu quả cao, cần có sự quản lý chặt chẽ và bài bản từ phía hiệu trưởng, thông qua việc thực hiện đầy đủ các chức năng quản lý như lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra – đánh giá. Việc tuân thủ các quy định hiện hành và các văn bản liên quan, là yếu tố cốt lõi để đảm bảo tính khách quan, chính xác và hiệu quả của quá trình tự đánh giá. Chỉ khi hoạt động tự đánh giá được quản lý một cách khoa học và hệ thống, các trường THCS mới có thể phát huy tối đa tính tự chủ, trách nhiệm giải trình, xác định rõ điểm mạnh, điểm yếu và liên tục cải tiến để nâng cao chất lượng giáo dục, góp phần vào sự phát triển bền vững của đất nước trong bối cảnh hội nhập quốc tế.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Luật Giáo dục số 43/2019/QH14 sửa đổi, bổ sung ngày 14/6/2019
2. Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4/11/2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.
3. Quyết định 1705/QĐ-TTG ngày 30/12/2024 của Thủ tướng chính phủ phê duyệt Chiến lược phát triển giáo dục 2025 - 2030.
4. Thông tư số 32/2020/TT-BGDĐT ngày 15/9/2020 của Bộ Giáo dục và Đào tạo Ban hành Điều lệ về trường THCS, trường THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học.
5. Thông tư số 17/2018/TT-BGDĐT của Bộ giáo dục và đào tạo về việc Ban hành quy định về kiểm định chất lượng giáo dục và công nhận đạt chuẩn quốc gia đối với trường tiểu học.
6. Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT Ban hành kèm theo Chương trình GDPT tổng thể ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo
7. Thông tư số 18/2018/TT-BGDĐT ngày 22/8/2018 của Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định về Ban hành quy định về kiểm định chất lượng giáo dục và công nhận đạt chuẩn quốc gia đối với trường THCS, trường THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học.